

tucijah. V oddelku „Borba dveh plemen in dveh idealov. Antisemitizem“ obravnava Ferrero psihične prvine židov in židovske kulture in njen boj z antiko, dalje antični in moderni antisemitizem, kažoč, da so židje s krščanstvom prinesli strašno versko nestrpnost, ki je Arijei dotlej niso poznali. „Semitski duh je vedno izredno globok, toda malo gibek in vedno strasten . . . Semitski genij je vrgel snope solnčne svetlobe v temne življenjske prepade, toda vsi ti snopi so premočrtni in ne prodirajo niti najmanj v sosedno temo, tako da dajo le ono živo brazdo svetlobe, ki jo režejo v temi.“ . . . „Veliki židovski duhovi se tako navdušujejo za svoje misli, da jih smatrajo vedno za popolno resnico.“

Ferrerova analiza duševnih gibal moderne Evrope je brez dvoma sila interesantna. Obravnavani so domala vsi pojavi socialno-političnega sveta Evrope, avtor je pri svojem študiju nagradil nebroj rezultatov svojega opazovanja. Vsota pozitivnih misli je brez dvoma izredno velika, ravno tako bogata pa je množina pobud za nadaljno razmišljanje. Zakaj to je pač neizogibna posledica vsakega sličnega poskusa, ki bi rad dognal zadnje vzroke vsega dejanja in nehanja posameznih narodov: Za vsako tako ostroumno razlago se dajo navesti neštivilni primeri kot dokazi, toda za nasprotno nazarjanje pa se ravnotako dobe drugačni primeri v preteklosti narodov. Življenje vsakega naroda kaže toliko bogatih, raznolikih doživetij, da je težko izbrati izmed njih ona, ki naj so zanj karakteristična. Še težje je govoriti o narodnem značaju tam, kjer je narod še mlad in kjer se pojavijo naenkrat dejstvom, ki bi jih po dotedanji zgodovini ne bilo pričakovati. Vsekakor pa kaže Ferrerova knjiga toliko ostroumnih opazovanj, da bo brez dvoma povzdignila duševnost vsakogar.

Prevod ima primerno število tiskovnih napak, kakor je to pač sedaj neizogibni atribut vsake knjige.

Anton Melik-Loboda.

† V. M. Vasnecov. Ruski listi so prinesli žalostno vest, da je bil v Moskvi na povelje boljševiške „izredne“ komisije ubit znameniti ruski slikar Vasnecov. Visoka starost ubitega, njegove neocenljive zasluge za rusko umetnost, ves nesmisel ubijstva (ubili so ga samo zato, ker je bil nekdan član „narodnega, domoljubnega društva „Zveze ruskega naroda“), vse to ni ustavilo krvoločnosti divjih, temnih boljševiških sodnikov . . . —

Viktor Mihajlovič Vasnecov je bil rojen leta 1848. Sin selskega pravoslavnega duhovnika je tudi zrasel na kmetih sredi preprostega ruskega naroda, katerega je spoznal popolnoma in nad vse vzljubil. Ta ljubezen je rasla in se razvijala skupaj z njim; priča te ljubezni so vsi njegovi umotvori.

Kot dvajsetletni mladenič je bil Vasnecov sprejet v akademijo umetnosti, katere pa ni končal, ampak se je, ne da bi se udeležil tekme, odpeljal na svoje stroške v Italijo. V svetovnoznanih delavnicah te domovine umetnikov je tudi on dovršil prvi del svojega učenja.

Po vrnitvi v Rusijo je razstavil celo vrsto genre-skih slik, ki so v oleografijah in v litografijah ponatisnjene znane tudi najširšemu občinstvu v Rusiji, na primer: „S stanovanja na stanovanje“, „Vojna brzojavka“ in druge.

Toda slikanje „vsakdanjega življenja“ ga kmalu ni več zadovoljevalo, njegova nenavadna nadarjenost ni mirovala na doseženem, ampak si je želela širokega razmaha, čisto drugih nalog rešitve. On razlaga Stasovu te naloge tako-le:

„Mi bomo položili svoj vinar k zakladu svetovne umetnosti le tedaj, kadar bomo napregli vse svoje sile za razvoj svoje domače ruske umetnosti, to je, kadar bomo z dovršenostjo in popolnostjo, ki sta nam mogoči, predočili in izrazili moč in smisel naših narodnih prizorov, naše ruske prirode in človeka našega sedanjega življenja in naše preteklosti, naše sanje in misli, naše upanje in vero in ko bomo mogli v naših čisto narodnih proizvodih pokazati vse, kar je večno-neminljivega.“

To široko in narodno razumevanje umetnostnih nalog je Vasnecov provodil ves čas svojega plodovitega življenja v svojih delih in vložil vanj toliko globoke silne ljubezni, kolikor navdušenja, mojstrstva in smelosti. On ni hodil po že uglajeni cesti, ampak je šel čisto svojo pot: on nam je prvi pokazal na svojih slikah oni polpravljicni, polpozabljeni, čarobni in veličastni kraj ruskih narodnih junaških pesmi, pripovedek in pravljic, ki še blesti semtertja iz pozabljenosti v spominih preprostega naroda iz okrajev velike Rusije, oddaljenih od svetovne omike.

Kdor je videl le enkrat ogromne slike Vasnecova: „Trije bogatyrji (vitezi)“, „Ilja Muromec na razpotji“, „Polje bitve“, ta jih ne pozabi nikoli več. Izvirno zamišljene, čeprav tehnično bolj slabe so tudi „Tri vasi podzemeljskega carstva“, „Preproga — samolet“, „Ivan-Carevič na sivem volku“ in druge, ki so pri prvi razstavi povzročile celo burjo sporov za in proti in ki so začetek cele šole poznejšega pravljničnega genrea. Iz tega bo ostala večno prekrasna njegova „Alenčica“, ki toguje na pisani skali nad temnim tolmunom, — pod senco znanih ruskih „brez belodebelnih“. Ravnotako prekrasne so tudi še premalo znane risbe v albumu Mamontovskega gledališča za predstavo „Sneguljčice“. V teh njegovih bircih, popotnih pevcih, otrocih v Sneguljčici in Lelji je toliko značilnega, smešnega, polnega življenja in tipično ruskega.

A to še ni vse. Prvo umetniško in po obsegu veliko delo so njegove freske na stenah „Zgodovinskega muzeja“ v Moskvi: slike iz življenja naših prednikov v kamnati dobi. S temi slikami se je Vasnecov proslavil. In ko so iskali slikarja za novo kijevsko stolnico svetega Vladimira, je profesor A. V. Prahov, ki je vodil to stavbo, izbral ravno Viktorja Mihajloviča.

Stenske slike Vladimirske stolnice so največje in poleg „Sodnega dneva“ v Malcevski tovarniški cerkvi najdovršenejše delo ne samo ruske narodne, ampak najbrž tudi svetovne nabožne umetnosti. Emil Zola je nazval Vasnecovsko Mater Božjo „prvo izmed vseh Madon sveta“. Samo kdor je bil kdaj v Kijevski Vladimirski stolnici, lahko oceni vso veličastnost slik in genij mojstra. Pet let je delal neprenehoma in nazadnje je bil ustvarjen ta spomenik „večni in nevenljivi“ — ta bogati ruski narodni prinos v zakladnico svetovne umetnosti, o kateri je sanjal V. M. Vasnecov v začetku svojega umetniškega delovanja.

Petruška.

Car Emin, Viktor, Pod sumnjom. Roman iz tridesetih godina. Zagreb, Matica Hrvatska, 1918. 210 str.

Car Eminov roman „Pod sumnjom“ stoji z eno nogo v preteklosti, v dobi predmarčnega absolutizma in v začetku narodnostnega prebujanja, z drugo pa še bolj krepko v sedanjosti, tako da bi človek mislil, da gleda sliko današnjih razmer, ako čita stavek: „Ima doista u nama nešto na pola gradjeno, nedovršeno. A ne samo u nama, već i na svoj ovoj našoj zemlji“ (str. 29). V

↑ In tak človek - starček - nmo